

ЕПОНІМИ У НАЙМЕНУВАННЯХ НОВОВІДКРИТИХ ВИДІВ (ЗА МАТЕРІАЛАМИ T.L. ERWIN, 2002)

EPONYMS IN THE NAMING OF NEWLY DISCOVERED SPECIES (BASED ON T.L. ERWIN, 2002)

Остапенко М.П.,

orcid.org/0000-0002-6378-7467

PhD,

молодший науковий співробітник відділу загального мовознавства
Інституту мовознавства імені О.О. Потебні Національної академії наук України

Епоніми – це лексеми або словосполучення, що є похідними онімів і виражають істотно інше, у порівнянні з твірною одиницею, значення. У статті проаналізовано зоологічні терміни-епоніми, виокремлені зі статті ентомолога Т. Ервіна «The Beetle Family Carabidae of Costa Rica: Twenty-nine new species of Agra Fabricius 1801 (Coleoptera: Carabidae, Lebiini, Agrina)». Серед 29 описаних видів для 24 назв було зафіксовано відонімне походження. Аналіз лексем було здійснено на основі авторської моделі опису епонимії, яка передбачає розгляд цього явища крізь призму основних дериваційних параметрів: твірної одиниці (пропріатив, онім), похідної одиниці (епонім) та зв'язків між ними із деталізацією на рівні підпараметрів.

Залежно від місця денотата твірного оніма в дійсності усі пропріативи було поділено на реалоніми та міфоніми, для яких було виокремлено підгрупи реалоніми-антропоніми, реалоніми-топоніми, реалоніми-ергоніми та міфоніми-антропоніми.

Для проаналізованих епонімів констатовано змішаний тип мотиваційних зв'язків, кожне найменування містить гонорифікативний компонент. З гонорифікацією найчастіше поєднується метонімія (з підтипами «вчений – об'єкт дослідження» та «місцевість – характерне для місцевості»). Також зафіксовано приклади метафори, іронії, фонетичної подібності та змішаного метафоро-метонімічного типу.

На рівні похідної одиниці зафіксовано, що всі аналізовані одиниці є термінами, оформленими згідно з нормами зоологічної номенклатури. Відонімні лексеми можуть уживатись без змін у формі називного відмінка як приклади або набувати латинізованого вигляду і стояти у формі Genetivus Singularis із закінченням *-ae* для жіночого та *-i* для чоловічого родів. Значна частина відантропонімних епонімів утворена від прізвища, деякі – від імені. Наявні випадки, коли за твірну основу було використано обидва слова.

Серед проаналізованих прикладів виявлено антонімічну пару, що свідчить про наявність системних семантичних зв'язків у терміносистемі зоологічної номенклатури.

Ключові слова: епонім, онім, видове ім'я, деонімний словотвір, зоологічна номенклатура, латинська мова.

Eponyms are lexemes or word combinations that are derived from onyms and express a significantly different meaning compared to the generating unit. The article analyzes zoological terms-eponyms, isolated from the article by entomologist T. Erwin «The Beetle Family Carabidae of Costa Rica: Twenty-nine new species of Agra Fabricius 1801 (Coleoptera: Carabidae, Lebiini, Agrina)». Among the 29 described species, 24 names were identified as having a deonymic origin. The analysis of lexemes is based on the author's model of describing eponymy, which involves considering this phenomenon through the prism of the main derivational parameters: the underlying proper name (proper noun, onym), the derived unit (eponym), and the motivational relationship between them with further detailing at the level of subparameters.

Depending on the place of the denotation of the underlying onym in reality all proper nouns were divided into realonyms and mythonyms with subgroups: realonyms-anthroponyms, realonyms-toponyms, realonyms-ergonyms, and mythonyms-anthroponyms.

For the analyzed eponyms, a mixed type of motivational relationship was noted; each name contains an honorific component. Metonymy is most often combined with honorification (with subtypes «scientist – object of research» and «locality – characteristic of the locality»). Examples of metaphor, irony, phonetic similarity, and a mixed metaphor-metonymic type were also recorded.

At the level of the derived unit, it was recorded that all the analyzed units are terms formed in accordance with the norms of zoological nomenclature. Deonymic lexemes can be used without changes in the nominative case form in apposition or acquire a Latinized form and stand in the Genetivus Singularis with the ending *-ae* for the feminine and *-i* for the masculine genders. A significant part of deanthroponymic eponyms is formed from a surname, some from a given name. There are cases when both words were used as the forming basis.

Among the analyzed examples, an antonymic pair was found, which indicates the presence of systemic semantic connections in the terminological system of zoological nomenclature.

Key words: eponym, onym, species name, deonymic word formation, zoological nomenclature, Latin.

Постановка проблеми. Увічнення імен видатних діячів у назвах новостворених або нещодавно відкритих об'єктів дійсності є мовною

практикою, що простежується у різних галузях наукового знання. Цей процес не втрачає актуальності й у ХХІ столітті: сучасні дослідники про-

довжують відкривати нові об'єкти, серед яких і біологічні види, та надавати їм імена на честь визначних особистостей. Засади такої номінативної моделі у сфері біології було закладено ще в середині XVIII століття шведським натуралістом Карлом Ліннеєм, який розробив біномінальну систему класифікації. Пропоновану систему науковець уперше послідовно застосував у 1753 році для опису ботанічних видів у праці *Species Plantarum* [1], а згодом – у 1758 році у десятому виданні *Systema Naturae* [2] для класифікації зоологічних видів. Ці роки стали відліковими для становлення біологічної та зоологічної номенклатури відповідно.

Для позначення назв живих організмів у межах біномінальної номенклатури використовують два слова: *nomen genericum* «родове ім'я» та *nomen specificum* «видове ім'я». Родове ім'я є спільним для споріднених видів, тоді як видове ім'я є носієм диференційної ознаки об'єкта і може позначати серед іншого: а) країну походження, б) місце поширення, в) зовнішній вигляд (форму, розмір, забарвлення), г) прізвище чи ім'я людини, на честь якої названо вид [3]. Сучасні біологи продовжують послуговуватись класифікацією та номінативною моделлю, запропонованими Карлом Ліннеєм, зафіксувавши вимоги до оформлення таксономічних назв у міжнародних номенклатурних кодексах: *International Code of Zoological Nomenclature (ICZN)* [4] для зоології та *International Code of Nomenclature for algae, fungi, and plants* [5] для ботаніки.

Коли у фокусі уваги перебувають деонімні лексеми, науковці вживають термін *епонім* (гр. ἐπώνυμος). Ще з часів Античності слову була притаманна енантіосемія, оскільки воно могло позначати як того/те, хто дає ім'я, так і того/те, хто це ім'я отримує, пор. у Грецько-англійському словнику Г. Лідделла та Р. Скотта: I. 1. *given as a name* – «даний як ім'я», 2. *named besides, surnamed* – «той, якому дали додаткове ім'я, прізвище» <...> II. 1. *giving one's name to thing or person* – «той, хто дає своє ім'я чомусь або комусь» <...> [6, с. 571].

У нашому дослідженні ми послуговуємось трактуванням терміна *епонім* як лексеми або словосполучення, що є похідними онімів і виражають істотно інше, у порівнянні з твірною одиницею, значення [7, с. 35]. Якщо науковці, яких ми цитуємо, вживатимуть термін в іншому значенні, відповідні уточнення будуть наведені окремо.

Аналіз досліджень. На теренах України епоніми-терміни різних галузей наукового знання були у фокусі розгляду таких мовознавців, як Л. Конопляник, Р. Миккульчик (фізика), М. Дубяк,

О. Романчук (спорт), М. Осадчук (математика), М. Дмитрук (ветеринарія), Л. Вдовиченко (філософія), Р. Дмитрасевич (юридична психологія) До особливостей функціонування епонімів у медичній термінології звертались як лінгвісти (О. Венкель, Л. Стегніцька, Г. Хирівська, І. Томка, В. Лисенко), так і медики (О. Шерстюк, В. Гринь, О. Рябушко, Н. Наварчук, О. Яворський). Аналіз відоміших термінів української мови провела М. Дзюба, проте саме епоніми у назвах біологічних видів окремим об'єктом дослідження українських мовознавців ще не були [8].

Про загальні тенденції у номінації епонімів-термінів за кордоном говорять Ю. Гарфілд (*E. Garfield*), Р. Мертон (*R. Merton*), С. Стіглер (*S. Stigler*) та інші. Ю. Гарфілд навів свої міркування про епоніми як можливість увічнення в історії дослідників, які зробили щось визначне у певній галузі, хоча і зазначив про нерівномірність цього процесу – імена деяких науковців можуть бути використані декілька разів, тоді як інші, не менш гідні вчені, не здобувають такого ж визнання. [9, с. 388].

Р. Мертон, використовуючи термін *епонім* у значенні «учений, на честь якого щось названо», запропонував, серед іншого, ієрархію епонімів. На верхньому рівні ієрархії розташовані ті науковці, чийми іменами назвали цілі епохи, далі – ті, на честь кого названо галузі, підгалузі та дисципліни. Нижче – дослідники, на чю честь назвали теореми, гіпотези, рослини, анатомічні структури, хвороби тощо. Ще нижче – ті, чийми іменами назвали нагороди, медалі, стипендії. [10]

Професор статистики Чиказького університету С. Стіглер у 1980 році сформулював відомий закон про епонімію (англ. *Stigler's law of eponymy*), який свідчить: *No scientific discovery is named after its original discoverer* – [11, с. 147]. Оскільки, на думку С. Стіглера, першовідкривачем цього закону був Р. Мертон, цей закон може бути застосований і до самого себе [7, с. 40–43].

Як в Україні, так і за кордоном серед публікацій, присвячених термінам-епонімам у різних галузях наукового знання, виразно домінують дослідження, що стосуються медичної лексики. Такі статті були опубліковані медиками за фахом, серед яких можна згадати таких науковців як Ф. Шанаган (*F. Shanahan*), П. Банч (*P. Bunch*), А. Замані (*A. Zamani*), Дж. Канне (*J. Kanne*), Ф. Гал (*F. Hall*), Б. Чан (*B. Chan*), У. Кьолер (*U. Koehler*), Р. Конрадт (*R. Conradt*) та інші. Крім медичної лексики дослідники вивчали термінологію фізики (F. Popescu, С. Oprit-Maftei), хімії (T. Braun, A. Klein; P. Cintas), судово-медичної

експертизи (Р. Nečas, Р. Hejna), молекулярної біології (К. Thomas), математики (К. McCain) та ін.

Авторський колектив британських зоологів, до складу якого увійшли Бо Беоленс (Bo Beolens), Майкл Воткінс (Michael Watkins) та Майкл Грейсон (Michael Grayson) послідовно випустили словники епонімів різних зоологічних видів: ссавців [12], рептилій [13], амфібій [14], птахів [15] та риб [16]. Вживаючи термін *епонім* у значенні «той, хто дає назву», дослідники наводять список референтів (з короткою довідкою) власних назв, від яких було утворено ті чи інші назви видів.

На теренах України загальнотеоретичному осмисленню епонімів присвятили свою увагу О. Ковальчук, С. Єрмоленко. О. Ковальчук здійснила зіставне дослідження епонімів української та англійської мов у межах окремих лексико-семантичних полів (серед яких і ЛСП РОСЛИНИ та ТВАРИНИ), проаналізувавши семантичні та морфолого-синтаксичні особливості зібраних одиниць [17]. С. Єрмоленко пропонує описувати явище епонімії, включаючи її дериваційні параметри, тобто ті, що стосуються їх твірних та похідних складників. Також суттєву роль у визначенні місця епонімів серед усіх деонімних одиниць, на думку дослідника, відіграє характер зв'язку між твірною та похідною одиницями, і, відповідно, семантика такої новоствореної одиниці має бути «ідіоматичною і фігуративною, а не композитивною» [18, с. 206].

У нашому дисертаційному дослідженні [7] ми розширюємо та поглиблюємо запропоновану С. Єрмоленком тричленну модель, уточнюючи й конкретизуючи окремі її складники. Відповідно до основних дериваційних параметрів пропонуємо аналізувати явище епонімії в аспекті параметрів твірної одиниці (пропріатив, онім), похідної одиниці (епонім) та зв'язків між ними, деталізуючись на рівні підпорядкованих їм підпараметрів.

Мета розвідки – застосувати згадану модель опису й аналізу епонімів для характеристики назв відкритих видів на лінгвістичному рівні.

Матеріалом дослідження слугує стаття відомого американського ентомолога Террі Лі Ервіна (Terry Lee Erwin) «The Beetle Family Carabidae of Costa Rica: Twenty-nine new species of Agra Fabricius 1801 (Coleoptera: Carabidae, Lebiini, Agrina)» [19], опублікована 2002 року у журналі «Zootaxa». У цій праці дослідник описав 29 нових видів комах роду *Agra* (далі – *A.*), які він відкрив у джунглях Коста-Рики.

Виклад основного матеріалу. Для детального опису й аналізу обраних лексем необхідно точно встановити твірні для епонімів одиниці та

розуміти причини такої мотивації. Це передбачає подекуди пошуки та залучення позамовної інформації, що для аналізованого матеріалу є доволі легким. Причиною цього є те, що біологи у таксономічному описі нововідкритих видів окрім назви, голотипа, морфологічного опису, середовища існування та ін. мають наводити видовий епітет з поясненням мотивації такого вибору. Всю цю інформацію (*name, holotype, diagnosis, description, other specimens examined, specific epithet, notes*) наводить Т. Ервін для кожного виду. Для мовознавців особливу увагу становлять компоненти *name* та *specific epithet*.

Проаналізувавши зібраний матеріал, констатуємо, що з 29 нововідкритих видів для 24 видові імена було утворено від власних назв, і лише для 5 за основу було використано загальні назви, що у відсотковому співвідношенні становить приблизно 83% до 17%. Зауважимо, що за нашими спостереженнями у загальних тлумачних словниках частка епонімів відносно інших лексем не перевищує 3% [7].

Аналіз твірної одиниці. Параметр твірних одиниць аналізуємо у контексті ідеографічних категорій та субкатегорій твірних пропріативів. Згідно з запропонованою класифікацією, твірні власні назви було поділено відповідно до місця їх денотата в дійсності на реаліоніми та міфоніми (перші позначають реальні об'єкти дійсності, а другі – вигадані). Серед проаналізованих 24 епонімів 23 видових імені походять від реаліонімів і лише одне – від міфоніма. Це *A. ichabod*, де *ichabod* походить від імені героя *Ікабода Крейна* (англ. *Ichabod Crane*) з оповідання Вашингтона Ірвінга «Легенда про Сонну Балку» (англ. *The Legend of Sleepy Hollow*).

Серед реаліонімів встановлено підтипи реаліоніми-антропоніми (16 одиниць, далі – од.), реаліоніми-топоніми (3 од.) та реаліоніми-ергоніми (4 од.).

До антропонімів (гр. *ἄνθρωπος* «людина») слідом за М. Торчинським ми відносимо «будь-які власні назви, які можуть позначати людину (або групу людей), наприклад, особове ім'я, ім'я по батькові, криптонім, кличка, прізвисько, прізвисьце, псевдонім, андронім, гінеконім, патронім і под.» [20, с. 130]. Серед антропонімів можна виокремити імена колег Т. Ервіна, які присвятили свій час вивченню жуків цього ж роду *Agra* (R. Delgado, E. Giesbert, W. Hallwachs, D. Janzen, F. Quesada, J. Solano, A. Solis, D. Ubick, J. Wappes, M. Zumbado, R. Zuñiga), імена відомих акторів (C. Bell, K. Winslet, A. Schwarzenegger, L. Tyler), а також ім'я колишнього секретаря департаменту

ентомології в Каліфорнійській академії наук, яка безпосередньо не досліджувала цих комах, проте сприяла розвитку ентомології (*J. Parnas*).

До топонімів (гр. τόπος – «1. місце; 2. місцевість, область, країна») відносимо власні назви географічних об'єктів Землі. У нашому дослідженні це назви місцевостей Коста-Рики, де було знайдено іменовані види (*Santa Rosa* – національний парк, *Turrialba* – місто, *Monteverde* – один з кантонів).

Ергоніми (гр. ἔργον «робота, дія») класифікуємо як власні назви різних установ, закладів, підприємств, вузів, училищ, товариств тощо [20, с. 80]. У нашому дослідженні до ергонімів ми зараховуємо назви біологічних станцій *Estación Biológica Pitilla* та *Estación Sirena*, де було зафіксовано відповідні види. Від аббревіатури назви агрономічного центру *Centro Agronómico Tropical de Investigación y Enseñanza (CATIE)* було утворено два найменування – *A. catie* та *A. notcatie*.

Аналіз мотиваційних зв'язків. Для аналізованих епонімів констатуємо змішаний тип мотиваційних зв'язків, оскільки так чи інакше у кожному найменуванні присутній гонорифікативний компонент – Т. Ервін мав на меті увічнити у назві своїх колег, відомих акторів та місця, де було знайдено відповідні види. У деяких описах дослідник навіть вживає лексему *honoring* (а саме у статтях до видів *A. zuniga* та *A. julie*).

Гонорифікативний (чи меморативний – вживаємо тут ці терміни як синоніми) тип поєднується з метафорою чи метонімією, також наявні приклади, основною причиною мотивації яких є іронія та фонетична подібність. Розглядаємо метонімію як відношення за суміжністю, метафору як відношення за подібністю. Іронією автор висловлює протилежне до того, що має на меті сказати.

Найпоширенішим мотиваційним типом є метонімія (19 од.), з підтипами «вчений – об'єкт дослідження» (12 од.) та «місцевість – характерне для місцевості» (7 од.).

Аналізуючи групу «вчений – об'єкт дослідження», пропонуємо зважати на близькість зв'язків між референтами твірного оніма та похідного видового імені. Зауважимо, що такий поділ є умовним, проте корисним для кращого розуміння причин мотивації при виборі того чи іншого референта. Про близький зв'язок говоримо тоді, коли іменована людина взяла безпосередню участь в збиранні, дослідженні чи описі цього конкретного виду. Це має конкретне вербальне вираження в описі видового епітета, як-от *collector of the Holotype* (для *A. jimwappes*, *A. quezada*, *A. solanoi*, *A. ubicki*, *A. zuniga*), *co-collector of*

the Holotype (для *A. winnie*), *collector of one of the secondary type specimens* (для *A. delgadoi*). Зв'язок середнього ступеня віддаленості встановлюємо для одиниць, названих від імен дослідників, що працювали з родом *A.*, проте не брали безпосередньої участі у відкритті власне іменованих видів. Такий тип зв'язку визначаємо для *A. giesberti* (*who took time from his beloved cerambycids to collect an Agra or two* – «хто відволікся від своїх улюблених вусачів, щоб зібрати одного чи двох жуків з роду *Agra*» [19, с. 20]), *A. janzeni*, *A. solisi* та *A. zumbado* (*collector of many interesting Agra specimens* – «дослідник, що зібрав багато цікавих зразків *Agra*» [19, с. 33, с. 42, с. 64]). Дальній зв'язок встановлюємо для лексем, утворених від імен тих дослідників, які опосередковано сприяли роботі Т. Ервіна. Вид *A. julie* було названо на честь Джулії Паренас (*Julie Parnas*) – колишнього секретаря департаменту ентомології в Каліфорнійській академії наук, яка «зробила великий внесок у добробут цього відділу та його кураторів і персонал поза посадовою інструкцією» (*who has contributed so much to the welfare of that department and its curators and staff beyond the job description*) [19, с. 60].

Підтип метонімії «місцевість – характерне для місцевості» характеризується чітким зв'язком між референтом власної назви – місцевістю (топонімом чи ергонімом-назвою станції) та референтом похідної одиниці (назва виду, що проживає/був знайдений на цій території). Лексеми, утворені таким чином, це *A. pitilla*, *A. sirena*, *A. turrialba*, *A. monteverde*, *A. santarosa*, *A. catie*, *A. notcatie*.

Єдиною лексемою, утвореною метафорично, є *A. schwarzeneggeri*. Як зазначив Т. Ервін, причиною такої номінації стали «помітно розвинені середні стегна самців цього виду, що нагадували актора статуєю» (*in reference to the markedly developed (biceps-like) middle femora of the males of this species reminiscent of the actor's physic*) [19, с. 46].

Для лексеми *A. ichabod* фіксуємо змішаний метафоро-метонімічний тип. Метафоричний компонент ґрунтується на подібності: голотип позбавлений голови, як і Примарний Вершник – переслідувач Ікабода Крейна. Метонімічний – на суміжності: у назві використано не ім'я самого Вершника, а ім'я того, кого він переслідував – наляканого вчителя Ікабода: *refers to the fact that the Holotype is missing its head and the illusion is that of the frightened Schoolteacher Ichabod Crane's phantom nemesis, the Headless Horseman* [19, с. 61].

Фонетична подібність як позамовна причина для вибору референта реалізовується для

A. catbellae. Як коментує Т. Ервін, акторка *Catherine Bell*, від імені якої було утворено назву для цього виду, знімалась у серіалі *Judge Advocate General*, більше відомим під аббревіатурою *JAG*, тоді як іменований вид жуків розділяє лісовий ареал з елегантною кішкою – ягуаром (англ. *Jaguar*) [19, с. 58].

Іронічними є пояснення Т. Ервіна щодо його мотивації іменування видів *A. katewinsletae* та *A. liv* на честь акторок *Kate Winslet* та *Liv Tyler* відповідно. Для першого виду дослідник наводить коментар про те, що героїня Кейт Вінслет у фільмі Титанік «не потонула з кораблем, проте ми не зможемо сказати того ж про цей елегантний вид з верхнього лісового ярусу, якщо весь тропічний ліс буде перетворено на пасовища» (*her character did not go down with the ship, but we will not be able to say the same for this elegant canopy species, if all the rain forest is converted to pastures*) [19, с. 36]. Акторка Лів Тайлер зіграла у фільмі «Армагеддон», що й обіграє Т. Ервін у поясненні свого вибору: «Існування цього елегантного виду жуків залежить від того, чи вдасться тропічним лісам уникнути армагеддону – а це надто сміливе сподівання» (*The existence of this species of elegant beetle is dependent upon the rainforest not undergoing an Armageddon which is too much to hope for*) [19, с. 40].

Аналіз похідної одиниці. Усі аналізовані одиниці є термінами, оформленими згідно з правилами зоологічної номенклатури. Зокрема у правилах *ICZN* викладено вимоги до оформлення видових імен, також окрему увагу приділено лексемам, утвореним від власних назв. Згідно з вимогами зоологічної номенклатури усі назви видів є біноміальними словосполученнями латинської мови, де перше слово – назва роду – завжди пишеться з великої літери, а друге слово – назва виду – з малої [4].

Епоніми можуть мати вигляд іменника у родовому відмінку, прикладки у називному відмінку, прикметника чи дієприкметника (*A species-group name formed from a personal name may be either a noun in the genitive case, or a noun in apposition (in the nominative case), or an adjective or participle*) [4]. Серед аналізованих прикладів зафіксовано 9, які містять у своєму складі неузгоджене означення у вигляді з іменника у формі Genetivus Singularis (*A. catbellae*, *A. giesberti* та ін.), 15 інших було утворено шляхом додавання прикладки у називному відмінку (*A. monteverde*, *A. zuniga* і под.). Усі латинізовані власні імена Т. Ервін ставить у формі Genetivus Singularis, додаючи закінчення родового відмінка однини I відміни *-ae* до імен жінок

(*katewinsletae*, *catbellae*) та закінчення II відміни *-i* до імен чоловіків (*giesberti*, *schwarzeneggeri*, *ubicki* та ін.).

Топоніми та ергоніми Т. Ервін використовує як прикладку у формі називного відмінка.

Для відантропонічних лексем дослідник використовує обидві моделі. Наприклад, у групі твірних онімів «Причетні до відкриття» спостерігаємо вживання епонімів як прикладок у називному відмінку (наприклад, *A. zumbado* від *Manuel A. Zumbado*), так і у вигляді латинізованих форм родового відмінка (наприклад, *A. solanoi* від *José Solano*). У групі твірних онімів «Актори» маємо похідні видові імена як *katewinsletae* (латинізована форма у родовому відмінку від *Kate Winslet*), так і *liv* (неадаптована прикладка у називному відмінку від *Liv Tyler*). Цілком доречним було б використати латинізований варіант імені колишнього секретаря департаменту ентомології в Каліфорнійській академії наук Джулії Паренас (*Julie Parnas*), оскільки у римській культурі ім'я *Юлія* (лат. *Julia*, ген. *Juliae*) було доволі розповсюдженим. Проте Т. Ервін не змінює ім'я і лишає його у формі прикладки (*Julie*).

У деяких випадках за твірну основу для видового імені Т. Ервін використовує ім'я (*A. julie*, *A. liv*, *A. winnie*), проте частіше він утворює лексему від прізвища (*A. delgadoi*, *A. giesberti*, *A. janzeni*, *A. quesada*, *A. schwarzeneggeri*, *A. solanoi*, *A. solisi*, *A. ubicki*, *A. zumbado*, *A. zuniga*). Іноді Т. Ервін використовує ім'я та прізвище одночасно (*A. catbellae*, *A. katewinsletae*, *A. jimwappes*, *A. santarosa*). Для лексеми *catbellae* можемо визначити дериваційну модель як блендинг, оскільки перше слово *Catherine* використовується в усіченому вигляді. В інших випадках спостерігаємо злиття двох слів: *Kate Winslet* для *katewinsletae* та *James* (коротка форма *Jim*) *Wappes* для *jimwappes*.

Фіксуємо злиття і для відтопонімної лексеми (*Santa Rosa* для *santarosa*). Два терміни утворено від аббревіатур – від назви Центру тропічних досліджень та вищої освіти в галузі сільського і лісового господарства (ісп. *Centro Agronómico Tropical de Investigación y Enseñanza*) походять найменування видів *A. catie* та *A. notcatie*.

Внутрішньомовні зв'язки. Попри вимоги до термінологічної лексики щодо однозначності та точності, а також відсутність передумов для виникнення синонімії чи антонімії у зв'язку зі специфікою об'єктів номінації, у зібраному матеріалі зафіксовано випадок антонімії: лексеми *A. catie* та *A. notcatie* утворюють антонімічну пару. Протиставлення виражено на морфологічному рівні заперечним префіксом *not-*. Причину

утворення терміна з протилежним значенням Т. Ервін пояснює так: *The specific epithet, notcatie, is used as a noun in apposition based on the acronym of CATIE (see above), and in reference to the species described above, A. catie, which this is not, because of the attributes described above* – «Видовий епітет notcatie вжито як іменник у прикладці, утворений на основі акроніма **CATIE** (див. вище), а також у відсиланні до описаного раніше виду *A. catie*, яким цей вид не є через відмінні ознаки, зазначені вище» [19, с. 51].

Висновки. Епоніми як засіб гонорифікації активно використовуються дослідниками при номінації нововідкритих видів. Науковці мають можливість увічнити у назві імена осіб та географічних об'єктів, пов'язаних з відкриттями, або просто вшанувати імена важливих для них людей та місцевостей. Завдяки використанню епонімів дослідники можуть висловити свою

позицію щодо різних питань, продемонструвати своє почуття гумору, оформити публічні заклики до певних дій.

Усі зафіксовані епоніми є термінами з усталеним референтом, що дозволяє визначити та проаналізувати основні семантичні параметри для кожної лексеми. На рівні твірної лексеми встановлено частотність кожного окремого типу пропріативів. На рівні мотивації зафіксовано змішаний тип зв'язків, де гонорифікативний компонент поєднується з метонімією, метафорою, іронією чи фонетичною подібністю. На рівні похідної лексеми описано особливості реалізації вимог зоологічної номенклатури для цих конкретних одиниць.

Запропонована модель опису епонімії дозволяє комплексно представити процес деонімної деривації. Перспективою подальшого дослідження є застосування цієї моделі до епонімів інших терміносистем.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Linnaeus, C. *Species Plantarum: Exhibentes plantas rite cognitatas ad genera relatas, cum differentiis specificis, nominibus trivialibus, synonymis selectis, locis natalibus, secundum systema sexuale digestas*. Holmiae: Impensis Laurentii Salvii, 1753. URL: <https://www.biodiversitylibrary.org/item/13829> (дата звернення: 26.07.2025).
2. Linnaeus, C. *Systema naturae per regna tria naturae: secundum classes, ordines, genera, species, cum characteribus, differentiis, synonymis, locis*. Holmiae: Impensis Direct. Laurentii Salvii, 1758–1759. URL: <https://www.biodiversitylibrary.org/item/10277> (дата звернення: 26.07.2025).
3. Михайлова О., Кононко А. Медична та біологічна латина. Основи термінології. Навчальний посібник. К., 2007. 160 с.
4. International Code of Zoological Nomenclature. URL: <https://www.iczn.org/the-code/the-code-online/> (дата звернення: 26.07.2025).
5. International Code of Nomenclature for algae, fungi, and plants. URL: <https://www.iapt-taxon.org/nomen/main.php> (дата звернення: 26.07.2025).
6. Liddel H., Scott R. *A Greek-English Lexicon*. New York, Chicago, Cincinnati: American book company, 1901. 8 ed. 1774 p.
7. Остапенко М. Семантичні параметри епонімії : дис. д-ра філос. Київ. 2024. 219 с.
8. Дзюба М. Епоніми в українській науковій термінології: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01. Луцьк, 2011. 20 с.
9. Garfield E. What's in a name? The eponymic route to immortality. *Current Contents*. 1983. 47. 384–395.
10. Merton R. Priorities in Scientific Discovery: A Chapter in the Sociology of Science. *American Sociological Review*. 1957. Vol. 22, no. 6. 635–659.
11. Stigler St. Stigler's law of eponymy. *Transactions of the New York Academy of Sciences*. New York, 1980 Volume 39, Issue 1, Series II. p. 147–157.
12. Beolens, B., Watkins, M., & Grayson, M. *The Eponym Dictionary of Mammals*. Baltimore: Johns Hopkins University Press, 2009. XIII + 574 p.
13. Beolens, B., Watkins, M., & Grayson, M. *The eponym dictionary of reptiles*. Baltimore: Johns Hopkins University Press, 2011. XVI + 296 p.
14. Beolens, B., Watkins, M., & Grayson, M. *The Eponym Dictionary of Amphibians*. Exeter: Pelagic Publishing, 2013. XV + 244 p.
15. Beolens, B., Watkins, M., & Grayson, M. *The Eponym Dictionary of Birds*. London: Christopher Helm (Bloomsbury Publishing), 2014. 624 pp.
16. Beolens, B., Watkins, M., & Grayson, M. *Eponym dictionary of Fishes*. Dunbeath, Caithness (Scotland, UK): Whittles Publishing Limited, 2023. 1300 p.
17. Ковальчук О. Структурно-семантичні особливості епонімів англійської та української мов : дис. ... канд. філ. наук : 10.02.17. Дрогобич, 2019. 188 с.

18. Єрмоленко С. Мовою власних імен: сучасна українська епонімія в інтерлінгвістичному і міжкультурному контексті. *Українська мова і європейський лінгвокультурний контекст: зб. наукових праць*. Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2020. С. 198–233.
19. Erwin T. The Beetle Family Carabidae of Costa Rica: Twenty-nine new species of A. Fabricius 1801 (Coleoptera: Carabidae, Lebiini, Agrina). *Zootaxa*. 2002. 119. 68 p.
20. Торчинський М. Структура онімного простору української мови : монографія. Хмельницький : Авіст, 2008. 550 с.